

POSTANOWIENIE

25 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 25 lutego 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku W. F. i B. F.
z udziałem W. W. i P. spółki akcyjnej w K.
o wpis do księgi wieczystej,
na skutek skargi kasacyjnej W. F. i B. F.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu
z 24 maja 2023 r., II Ca 1242/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu z 24 maja 2023 r. wnioskodawcy wnieśli o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zdaniem skarżących w sprawie występuje następujące istotne zagadnienie prawne: Czy w wypadku służebności ustanowionej przed wydaniem przez Sąd Najwyższy uchwały z 17 kwietnia 2009 r., III CZP 9/09, możliwe jest bezobciążeniowe wyodrębnienie działki geodezyjnej do odrębnej księgi wieczystej w związku z udzieleniem konkludentnej zgody uprawnionego ze służebności na bezobciążeniowe wyodrębnienie w przyszłości wyodrębnionej już geodezyjnie

w dniu ustanowienia służebności działki gruntu, wynikające ze złożenia przez uprawnionego z tytułu służebności oświadczenia, iż służebność ta wykonywana jest wyłącznie na jednej (konkretnie wskazanej) z działek geodezyjnych objętych daną księgą wieczystą?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnik W. W. wniósł o przyjęcie jej do rozpoznania i uchylenie ww. postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej

zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono także stanowisko, że występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane pytaniom prawnym kierowanym do Sądu Najwyższego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., a zatem wiązać się z poważnymi wątpliwościami, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06; z 15 listopada 2023 r., I CSK 1951/23).

Analiza przedstawionego przez skarżących problemu nie pozwala na przyjęcie, że podnoszona kwestia stanowi istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadza się do prezentacji problemów praktycznych związanych z funkcjonowaniem przywołanej regulacji oraz przedstawienia podejścia do zagadnienia w orzecznictwie konkretnego Sądu Rejonowego. Skarżący nie przedstawili natomiast stosownej argumentacji jurejdcznej wskazującej, że zaprezentowane zagadnienie ma charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że istnieją co najmniej dwie równorzędne możliwości jego rozstrzygnięcia. Innymi słowy nie przedstawili argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen zaprezentowanego problemu. Uzasadnienie przedmiotowego wniosku nie zawiera także jakiegokolwiek odwołania do poglądów prezentowanych w doktrynie odnoszących się do poniesionej kwestii oraz nie wyjaśnia, w jaki sposób jej rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Należy także zaznaczyć, że odpowiedzi na wątpliwości skarżących dostarcza już powołana przez nich w skardze kasacyjnej uchwała SN z 17 kwietnia 2009 r., III CZP 9/09 (OSNC 2010, nr 1, poz. 4), w której przyjęto, że jeżeli jedna księga wieczysta urządzona jest dla kilku geodezyjnie tylko wyodrębnionych działek i niektóre z nich objęte są służebnością gruntową, to odłączenie z księgi wieczystej działki nieobjętej zakresem wykonywania służebności i założenie dla niej nowej księgi wieczystej nie powoduje wygaśnięcia obciążenia jej tą służebnością.

W uzasadnieniu przywołanej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że treść art. 290 § 2 k.c. w zasadzie nie budzi wątpliwości; wynika z niego, że w razie podziału nieruchomości obciążonej służebnością gruntową, służebność ta utrzymuje się na nieruchomościach powstałych w wyniku podziału także wówczas, gdy wyodrębniona w wyniku podziału nieruchomość nie była poprzednio objęta zakresem wykonywania służebności gruntowej, a zainteresowanemu właścicielowi (właścicielom) nieruchomości obciążonej przysługuje roszczenie o zwolnienie od służebności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dostrzeżono także - co podnoszą skarżący, że w niektórych sytuacjach podział nieruchomości spowoduje, że istnienie służebności na jednej z nieruchomości nie będzie miało sensu gospodarczego. Jak podkreślił Sąd Najwyższy, okoliczność ta nie uszła jednak uwadze ustawodawcy, który wraz z ustanowieniem nieprzewidującej wyjątków reguły ogólnej o utrzymaniu służebności mimo podziału jednej z nieruchomości, wprowadził możliwość następczej modyfikacji skutków jej zastosowania. Modyfikacja ta nie następuje jednak z mocy prawa. Każdorazowo niezbędne jest dla jej wystąpienia dokonanie odpowiedniej czynności prawnej, a w braku porozumienia zainteresowanych - wydanie konstytucyjnego orzeczenia sądowego. Sam podział nieruchomości obciążonej nie powoduje ani wygaśnięcia służebności, ani zmiany jej treści. Jego skutkiem może być jedynie powstanie roszczenia właściciela nieruchomości obciążonej o zwolnienie jej od służebności (zob. postanowienie SN z 25 maja 2022 r., I CSK 2247/22).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[r.g.]

